

Svenska folkets inställning till cannabis våren 2023

**Håkan Leifman & Gunborg Brännström,
RFMA**

Sammanfattning

Ipsos har på uppdrag av RFMA (Riksförbundet mot alkohol och narkotikamissbruk) ställt frågor om svenska folkets inställning till cannabis till 1 195 personer i åldrarna 16–75 år. Undersökningen är riksrepresentativ och genomfördes under perioden 16–20 mars.

Följande tre påståenden ställdes:

- Det borde vara lagligt att odla cannabis för eget bruk
- Det borde vara tillåtet att få använda cannabis
- Sverige borde ha en mindre restriktiv hållning till cannabis som det är i vissa andra europeiska länder
- Vilken inställning har du till att Sverige gör det lagligt att sälja, köpa och använda cannabis med svarsalternativen att man är för, emot eller är osäker/vet ej.

Svarsalternativen var: Stämmer mycket bra, stämmer ganska bra, varken eller, stämmer ganska dåligt och stämmer mycket dåligt. Andelen som svarar att det stämmer mycket bra eller ganska bra klassificeras som andelen som instämmer. Andelen som svarar att det stämmer mycket dåligt eller ganska dåligt klassificeras som andelen som inte instämmer

Därefter ställdes frågan:

- Vilken inställning har du till att Sverige gör det lagligt att sälja, köpa och använda cannabis med svarsalternativen att man är för, emot eller är osäker/vet ej.

För de tre första påståendena jämförs svaren med liknande frågor som ställdes i en undersökning år 2014.

Resultat

Bilden är entydig. Det har skett en förskjutning åt det mer tillåtande hållet från 2014 till 2023. Exempelvis svarade 4 % år 2014 att det borde vara tillåtet att odla cannabis för eget bruk. År 2023 var motsvarande andel 14 %. På frågan om cannabis borde vara tillåtet att använda uppgav 6 % att så borde vara fallet år 2014 och 14 % år 2023.

På frågan om man är för eller emot en legalisering av cannabis uppgav 18 % att de är för och 67 % att de är emot. Den frågan ställdes inte 2014 men på basis av jämförelser av svaren på de övriga tre påståendena 2014 och 2023 talar allt för att denna andel var mycket lägre 2014, sannolikt mellan 4–6 %.

Unga män utgör ett undantag som enda gruppen där fler är för än emot än legalisering (42 % jfr med 38 %). Äldre kvinnor uppvisar den mest negativa inställningen i frågorna med 8 % för och 81 % mot en legalisering.

Diskussion

Resultaten tyder sammantaget på att andelen positivt inställda till cannabis är ca tre gånger högre 2023 än 2014, dock från långa nivåer 2014. Fortfarande är en stor majoritet mot en legalisering – ca 2 av 3 är mot en legalisering men andelen har minskat sedan 2014.

Narkotikafrågan är för tillfället i det mediala blickfånget och det är inte omöjligt att detta påverkat opinionen i en mer tillåtande riktning. Den bild som förmedlas av att Sverige har

bland den högsta narkotikarelaterade dödligheten i Europa kan också ha påverkat, liksom uppfattningen av att den omfattande gängkriminaliteten ofta drivs av narkotikakonflikter.

Trots dessa förskjutningar i opinionen är det fortfarande relativt stabila nivåer av cannabisanvändning i Sverige och betydligt lägre än i länder med en mer tillåtande attityd.

Inledning

RFMA har gett opinionsföretaget Ipsos i uppdrag att mäta svenska folkets inställning till cannabis och om Sverige borde närma sig andra länders politik och legalisera cannabis.

Legalisering av cannabis har genomförts i vissa länder såsom i delstater i USA, i Kanada och Uruguay och diskuteras också i andra länder. En sådan legalisering kan se ut på olika sätt men innebär att hela kedjan från produktion till konsumtion blivit tillåten, men under olika former av kontroll.

Följande frågor ställdes till ett riksrepresentativt urval av svenska folket i åldrarna 16–75 år. Mätningen genomfördes under perioden 16–20 april.

Narkotikapolitiken och inte minst cannabis har fått mycket stor medial uppmärksamhet under de senaste månaderna. Ledande politiker har oväntat sagt sig vara för en legalisering av cannabis och ledande tidningar i Sverige förespråkar – om inte en legalisering av cannabis - i alla fall en mer liberal narkotikapolitik. Representanter från samtliga riksdagspartiers politiska ungdomsförbund har också förordat en legalisering men av olika skäl. Vidare har partyknarkarnas bidrag till den organiserade narkotikahandeln diskuterats livligt.

Inget har dock sagts om vad svenska folket egentligen tycker i dessa frågor. Vi vill med denna mätning ge detta viktiga bidrag i debatten. Hur folk tycker och tänker i olika frågor bestämmer långtifrån alltid politikens utformning men det är ett viktigt inslag. En politik som fjärrmat sig från vad den breda allmänheten tycker och tänker blir dock svårare att upprätta långsiktigt.

I resultatredovisningen jämför vi med liknande frågor som ställdes i en undersökning genomförd av Ipsos på uppdrag av CAN, år 2014. Den undersökningen jämfördes, i sin tur, med en mätning från 2005 och kom då fram till att det inte fanns tecken på ändrade attityder till cannabis från 2005–2014. Detta gällde både vuxna totalt och unga vuxna men unga vuxna var dock mer tillåtande både 2014 och 2005.

Resultaten redovisas nedan per fråga och avslutas med ett diskussionsavsnitt som innehåller en kortare summering och kommentarer.

Material och metod

Undersökningen genomfördes som en webbaserad enkät till en panel av deltagare i åldrarna 16–75 år. Totalt fyra frågor ställdes där den sista avser frågan om legalisering. Placeringen av denna fråga sist är medveten. De övriga frågorna är viktiga i sig men bidrar också till att respondenterna reflekterar över sina svar vilket underlättar i att svara på den större frågan om legalisering.

Vi redovisar nedan resultaten per fråga totalt och uppdelat på ålder och kön. Några av frågorna har också ställts i tidigare mätningar varför vi också gör jämförelser bakåt i tiden.

Resultat för de första tre frågorna redovisas som andelen som instämmer och med detta avser andelen svarar att påståendet *stämmer mycket bra* eller *stämmer ganska bra* med ens uppfattning.

Resultat

Det borde vara lagligt i Sverige att odla cannabis för eget bruk

År 2014 instämde 4 % i påståendet, år 2023 14 %. Män och yngre är mer tillåtande än kvinnor och äldre.

Tabell 1. Andelen som instämmer¹ i påståendet att *det borde vara lagligt i Sverige att odla cannabis för eget bruk*. (Stämmer mycket bra och stämmer ganska)

	2014 (n=2 102)	2023 (n=1 191)
Kön		
Kvinnor	2	10
Män	6	18
Ålder		
-29	10	22
30-44	4	20
45-59	4	8
60+	0	7
Totalt	4	14

¹ Andelen som uppger *stämmer mycket bra* och *stämmer ganska bra*

Det borde vara tillåtet att använda cannabis

Sex procent instämde i påståendet 2014, 14 % 2023. Män och yngre instämmer i större utsträckning i påståendet, kvinnor och äldre sålunda i mindre utsträckning.

Tabell 2. Andelen som instämmer¹ i påståendet att *det borde vara tillåtet att använda (röka) cannabis*. (Stämmer mycket bra och stämmer ganska)

	2014 (n=2 102)	2023 (n=1191)
Kön		
Kvinnor	3	12
Män	8	20
Ålder		
-29	14	29
30-44	5	21
45-59	3	8
60+	1	7
Totalt	6	14

¹ Andelen som uppger *stämmer mycket bra* och *stämmer ganska bra*

Sverige borde ha en mindre restriktiv hållning till cannabis som det är i vissa andra europeiska länder

År 2014 instämde 6 % i påståenden men då handlade frågan om narkotika och inte specifikt cannabis utan om narkotika. År 2013 instämde 19 % i påståendet.

Män är mer tillåtande än kvinnor och med ökad ålder minskar andelen som instämmer i påståendet.

Tabell 3. Andelen som instämmer¹ i påståendet Sverige borde ha en mindre restriktiv hållning till narkotika, som det är i många andra europeiska länder.

	2014 (n=2102)	2023 (n=1 191)
Kön		
Kvinnor	3	15
Män	9	22
Ålder		
-29	14	33
30-44	5	23
45-59	3	11
60+	3	11
Totalt	4	19

¹ Andelen som uppger *stämmer mycket bra* och *stämmer ganska bra*

I vilken utsträckning stämmer du in i påståendet att Sverige, under kontrollerade former, borde legalisera cannabis?

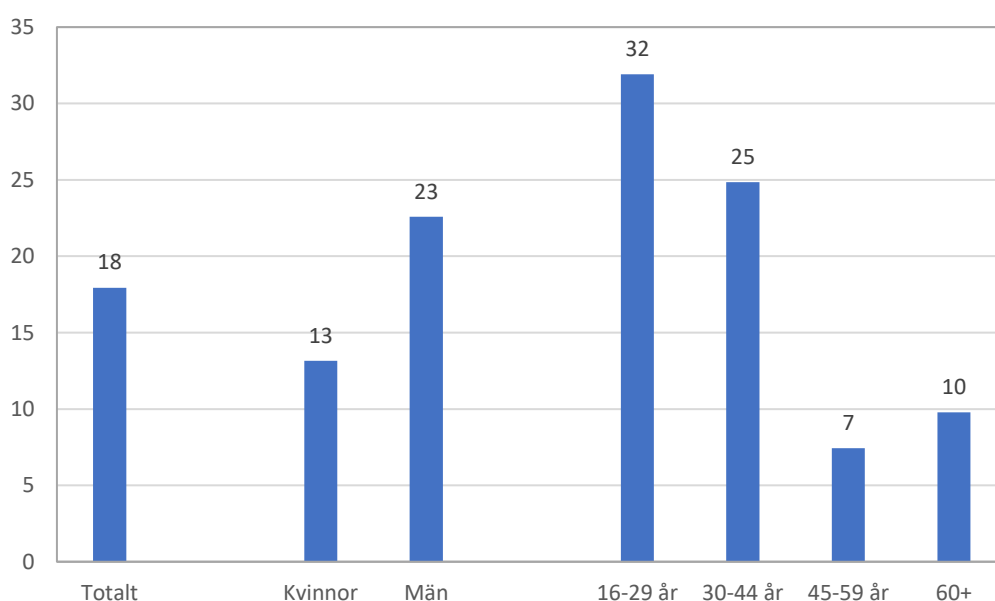
Denna fråga har inte ställts tidigare. I vår mätning svarade 18 % att de är för att Sverige gör det lagligt och 67 % att de är emot (15 % var osäkra/vet ej)

Som för övriga frågor är fler män än kvinnor positivt inställda: 23 % är för en legalisering jämfört med 13 % av kvinnorna. Den stora ålderskillnaden i inställningen till cannabis är också här tydlig: 32 % av 16–29-åringar är för legalisering, 7 % av 45–59-åringar.

De allra mest positivt inställda är således unga män: 42 % är för och 38 % är mot (resten är osäkra/vet ej). Detta kan jämföras med äldre kvinnor (60–75 år) där 8 % är för och 81 % är emot (resten är osäkra/vet ej).

Tabell 4. Andelen som är för respektive emot legalisering (och andelen osäkra/vet ej).

	För legalisering	Mot legalisering	Osäkra/vet ej
Kön			
Kvinnor	13	72	15
Män	23	63	15
Ålder			
-29	32	52	16
30–44	25	60	15
45–59	7	77	16
60+	10	78	12
Totalt	18	67	15

Figur 1. Andelen i olika grupper som är för legalisering.

Sammantagna bilden 2023

Tabell 5 nedan sammanfattar inställningen i de frågor som ställdes om cannabis. En klar majoritet är negativt inställda till påståendena och till legalisering.

Det kan också vara värt att nämna att ca 15 % ej tar ställning i frågorna. Om denna grupp lutar åt en mer positiv eller negativ syn vet vi inte.

Tabell 5. Andelen som instämmer¹ i de olika påståendena och som tycker att cannabis borde legaliseras. År 2023.

	Andel som instämmer ¹	Andel som inte instämmer ²
Det borde vara lagligt att odla cannabis för eget bruk	14	69
-Det borde vara tillåtet att få röka cannabis	14	66
Sverige borde ha en mindre restriktiv hållning till narkotika, som det är i många andra europeiska länder	19	62
	För	Emot
Vilken inställning har du till att Sverige gör det lagligt att sälja, köpa och använda cannabis	18	67

¹ Andel om uppger *stämmer mycket bra* och *stämmer ganska bra*

² Andel som uppger *stämmer mycket dåligt* och *stämmer ganska dåligt*

³ Andel som inte instämmer minus andel som instämmer

Diskussion

Resultaten tyder sammantaget på att andelen positivt inställda till cannabis har ökat och är drygt tre gånger högre 2023 än 2014.

När siffrorna för 2014 redovisades jämfördes dessa med liknande frågor ställda 2005 (dock ingen fråga om legalisering. Under den nioårsperioden framkom ingen förändring i attityderna, varken bland unga, äldre, män eller kvinnor.

Under den senast nioårsperioden har dock tydliga förskjutningar ägt rum. Fortfarande är dock negativt inställda till de frågor som ställdes och en stor majoritet är exempelvis mot en legalisering. Den frågan ställdes inte 2014 men det är högst rimligt att anta att andelen för en legalisering var lägre 2014 än 2023.

I såväl vår mätning som i de tidigare genomförda är unga män de mest positiva till en mer liberal cannabispolitik när det gäller cannabis och äldre kvinnor de mest negativa. Skillnaderna är synnerligen stora och andelen positiva har dessutom ökat i samtliga grupper från 2014 till 2023.

Narkotikafrågan är för tillfället i det mediala blickfånget och det är inte omöjligt att detta påverkat opinionen i en mer tillåtande riktning. Den bild som förmedlas av att Sverige har bland den högsta narkotikarelaterade dödligheten i Europa kan också ha påverkat, liksom uppfattningen av att den omfattande gängkriminaliteten ofta drivs av narkotikakonflikter.

Trots dessa förskjutningar i opinionen är det fortfarande relativt stabila nivåer av cannabisanvändning i Sverige och betydligt lägre än i länder med en mer tillåtande attityd.

Resultaten redovisas på RFMA:s konferens under onsdagen, då bland annat forskare kommer presentera hur cannabis påverkar hälsan och vad som hänt i andra länder där cannabis har legaliserats bl. a i Kanada och flera delstater i USA. En mer omfattande rapport där vi också ser närmare på andra bakgrundsvariabler, såsom utbildning, boendeort (storstad-landsbygd) och sysselsättning kommer att redovisas senare.